

TEXT PETR DZINGEL • FOTO ALENA HRBKOVÁ, ARCHIV AUTORA

THAJSKO 2024

Je březen 2024 a právě jsem se vrátil z dvouměsíční cesty Thajskem. Zaměřím se tedy na ostrovní život a všechny atributy komerčního cestování včetně několika poznatků o tom, co se po covidu změnilo a jak strašně rychle se do země vrátil tolik potřebný turistický ruch.

V kontextu toho, co chci dnes o Thajsku napsat, se vrátím o kousek zpět, do období září až prosinec 2022, kdy jsem do této překrásné země absolvoval výpravu se svým projektem Východní přísliby. Protože jsem za svých 16 let cestování do Thajska v této zemi strávil dohromady skoro tři roky života, můžu si dovoluovat vše dovolit tak trochu zhodnotit a porovnat.

Pamatuji si, že když jsme do Thajska přiletěli v půlce září 2022, těsně po covidu, všechno vypadalo a působilo úplně jinak. Nebyli zde téměř žádní turisté, a místní tak na nás měli čas, což bylo pro natáčení dobré. A byli také podstatně víc v pohodě a v klidu, než jak jsem je znal před pandemií. Měl jsem z domorodců skvělý pocit – atmosféra byla podobná jako v roce 2009, kdy jsem sem přicestoval poprvé. Usmívali se, nebyli tak ve stresu, byli plni naděje a očekávání ze začínající sezony s vidinou, že konečně přijedou nějací turisté a oni si vydělají tolik potřebné peníze. I ceny byly na úrovni před patnácti lety; saláty na trhu opět stály okolo 35 korun (v roce 2019 i jednou tolik), ceny ubytování se daly ukecat i na míň než půlku. Tenkrát jsem si na Samui pronajal na šest týdnů luxusní čtyřpokojevilu na skále s obřím bazénem a neskutečným výhledem na moře za 1000 korun za den, a to přitom cena začínala na šesti tisících za den. Když víš, jak s Thajci mluvit, a oni poznají, že nejsi klasický „farang“ (zelenáč/náplava), podaří se ti ukecat skoro všechno. Ale v roce 2024 už to bylo jinak.

Letos jsem odlétal zkraje ledna a vrátil se na začátku března, takže se dá říct, že jsem tam byl v hlavní sezóně. Tuto časovou periodu v Thajsku jsem už několikrát zažil a nikdy to nebyl takový masakr jako teď. Všude bylo přerváno lidmi, ceny byly vyšroubované extrémně vysoko, Thajci byli pracovně vyčerpaní, jak sami říkali, takovou sezónu už dlouho nezažili. Spousta věcí se teď v Thajsku mění, a to doslova v horizontu měsíců. Kvůli válce je zde příliv Rusů i Ukrajinců a poslední měsíce se zde začínají objevovat stovky lidí z Izraele. Ti, kteří si přivezli své miliony, ve velkém skupují pozemky a začínají stavět rezorty. Krůček po krůčku začínají ovlivňovat místní dění, kulturu i lidi. Mluvil jsem jak s mnoha Thajci, tak s Evropany a Američany, kteří na ostrovech žijí a podnikají dlouhé roky, všichni to cítí stejně a pozitivními vyhlídkami na budoucnost moc neoplývají.

Thajcům, kteří se kvůli covidu dostali na dno a vyčerpali většinu svých našetřených peněz, v podstatě nic jiného nezbyvalo. Někteří z nich prostě mu-

seli pozemky prodat, aby restartovali svůj byznys nebo se jen posunuli dál. Thajsko je opravdu krásná země, ale nezbytnou součástí nejen dovolené je, aby se tam člověk cítil dobře, a já jen doufám, že to tak i zůstane.

Letos jsme jeli se štábem dotáčet materiály na oblíbené ostrovy Ko Samui a Ko Phangan, pak jsme se vydali na druhou stranu míň zprofanovaných ostrovů Ko Samet a Ko Čang směrem k oblasti Isán a Trat, sousedících s Kambodžou. A nezapomněli jsme ani na Bangkok, kde jsme si dali týden oslav čínského Nového roku. Všechno bylo boží a krásné.

KO SAMUI je pro mě osobně takový ekvivalent španělské Mallorky – kouzelný ostrov připravený ve všech ohledech na turisty. Seženeš zde slušný bungalov pro dva za 1000 korun, ale stejně tak zde můžeš bydlet za 100 tisíc korun na noc. Večer zde najdeš výborný street food, všude jsou mraky restaurací a různého vyžití v okolí, a když už jsi tak ostřílený jako já, víš, kam zmizet a nepotkat tam živáčka. Ostrov je díky své povaze oblíbený i rodinami s dětmi. A pozor – já, coby zapřisáhlý milovník pizzy, si na thajské Samui dávám jednu z nejlepších pizz svého života. Docela paradox, že...? Ale všichni, co cestujeme do Asie na delší dobu, víme, že za pár týdnů (u některých dokonce dnů) máme prostě chuť na to naše evropské jídlo. No a když máte po ruce sedmdesátiletého Sicilana, který se před deseti lety na dovolené zamiloval do Thajky, doma prodal své dvě restaurace, kde padesát let makal, a odjel na Samui postavit svou top autentickou italskou restauraci s pecí na dřevo z džungle, které hledal a testoval dva roky pro dosažení správné vůně a výhřevnosti, nedá vám to a prostě si ji musíte dát.

Petra Dzingela můžete sledovat na sociálních sítích a webu vychodniprisliby.cz.

PAPÁJOVÝ SALÁT

Legenda, netřeba ji víc představovat. Pokud tuto dobrotu neznáte, tak hupky na ni. Papáju si koupíte online, podstatně levněji ji najdete v Sapě. Je potřeba koupit zelenou papáju, která není měkká. Jedna celá váží okolo kilogramu vystačí na čtyři vydatné porce. Pokud možno – salát připravujeme v hmoždíři.

INGREDIENCE

- Papája asi 250 g
- Limeta 1 ks
- Opražené arašidy nesolené – pořádná hrst
- Palmový nebo třtinový cukr asi 2–3 lžičce – v mixéru pomlít na prášek
- Cherry rajčata přibližně 100 g, přepůlená
- Rybí omáčka 1–2 polévkové lžičce
- Tamarindová omáčka – jedna malá lžička
- Česnek 1–2 stroužky
- Čerstvé chilli papričky
- Čerstvé fazolové lusky asi 50 g
- Červené zelí, okurka a thajská bazalka jako „příloha“

Do hmoždíře dáme tři velké lžičce cukru, hrst pražených arašídů, česnek, chilli a pořádně roztlučeme, lžičci promícháme. Přidáme papáju nakrouhanou na tenké vlásky, opět zatlučeme a promícháme. Přidáme šťávu z půlky limetky a tamarindový sosík, lžičci rybí omáčky, fazolky, rajčata a opět jemně zatlučeme a promícháme. Ochutnáme, doladíme šťávou z limetky, rybí omáčkou a cukrem. Podáváme se zelím, okurkou a thajskou bazalkou, které mezi sousty přikusujeme na doladění chuti – ale není to pravidlo.

TIPY

Na papáju používám klasickou škrabku, kterou vytvořím tenké proučky. Chuť salátu tvořím množstvím cukru v kombinaci s limetkovou šťávou a rybí omáčkou – musí být intenzivní, dost sladká a jemně kyselá; rybí omáčka zde tvoří jen základní tělo – opatrně s ní. Vyberte si kvalitní sladká rajčátka. Cukr doporučuji umlít na prášek, rychleji dosáhnete výsledku a chuť je intenzivnější. V Thajsku nepoužívají cukr, mají sladkou pastu z palmového cukru, která je unikátní, ale můžete salát udělat i bez ní a chuť je skoro stejná. Oříšky opražte na pánvičce, je důležité je nespálit, nespěchejte. Obecně je tento recept naprostá bomba, když se ho naučíte, je za chvíli hotový. Salát musí být pořádně šťavnatý, hodně nasládlý, jemně kyselkavý a já ho rád i pořádně pálivý.

KO PHANGAN byl letos mou premiérou. Ano, letos poprvé, a totálně jsem mu propadl. Každý rok se na něj z ostrova Samui dívám; leží totiž přímo naproti, 45 minut lodí. Opravdu nevím, proč jsem tam nikdy nejel. A když jsem tam vystoupil na břeh, hned jsem vytušil, že je něco jinak. Byl to absolutní opak komerčního Ko Samui, kde to mám tak rád. A přesně jak se říká, láska kvete v každém věku, a tak se stal Phangan mojí novou láskou. Je vizuálně krásný, hornatý a přírodně různorodý. Ačkoli byl narvaný – a to doslova – jen mladými lidmi, přesto byl turisticky nezkažený. Podobně jako ostrov Ko Lantha, ale s tím rozdílem, že Phangan nabízí vše jakoby víc na úrovni

– různorodé restaurace, skvělý noční život a nespočet komunitních projektů zasahujících přesně ty subkultury lidí, které nejdou s davem. Na ostrově tak najdete desítky veganských a vegetariánských bister, speciální zdravé biokavárny a cukrárny, každý den se na spoustě míst cvičí jóga nebo thajský box, na každém rohu je otevřená posilovna, kde se borci pumpují do plavek a slečny zpevňují zadečky, o víkendech jsou zde různé vzdělávací semináře na téma osobního rozvoje, tantrická setkání, meditační kurzy, guruové školí lidi z celého světa a hippie nádech, který zde doslova visí ve vzduchu, vám dává pocit svobody, který se už na mnoha místech v Thajsku dávno vytratil. Je to ostrov pro mladé lidi. Starší nebo rodiny s dětmi zde až na výjimky nenajdete. Tady to fakt žije, ale není to tak turisticky zničené jako na Ko Pipi.

BANGKOK je tak obrovské město! Je tam vždy neskutečné vedro a obvykle mi stačí den nebo dva, abych se tam chvíli potuloval. Letos mě s naším týmem nasál v období oslav čínského Nového roku. Chtěli jsme zachytit tu jedinečnou atmosféru, která místní včetně všech etnik v žijících Thajsku spojí ke krásným oslavám a společenským hodům. Byli jsme tam asi týden, natáčeli jsme zapadlá, turisticky neprofláknutá místa, lokální trhy staré přes 500 let a podobně. Bylo to skvělé! Tak jsem třeba poprvé ochutnal tradiční thajské dezerty. Byl jsem doslova ohromen, když mi dali něco, co vypadalo jako naše bábovka a mělo to chuť oblíbeného španělského dezertu flan. Dostal jsem asi šest druhů, většinou to byly piškotové dezerty s nějakým přelivem z kokosové dužiny a něčím okolo, ale obecně byly jemné chuti a nepřeslažené, dobře vychucené a překvapivě tak evropské. Jen tady do dezertů používají kachní vejce kvůli jejich lepší hustotě; u nás jsou prý zakázaná kvůli salmonelle.

Oslavy byly masivní. V ten den, kdy to celé mělo okolo páté odpoledne vypuknout, jsme už hodinu stáli na náměstí v Bangkoku, kde se očekávala královská ceremonie. Všude byly televizní štáby, na vše dohlížely desítky usměvavých policajtů a tisíce nadšených Thajců s poklidem jim vlastním očekávali začátek akce. Když to celé odstartovalo a kolem nás se začal pohupovat pestrobarevný, dvacet metrů dlouhý drak za zvuku tradiční hudby, atmosféra začala pomalíčku gradovat, místní se smáli a bylo z nich cítit to nadšení. Ale to byl jen začátek emocí ve srovnání s tím, co následovalo. Když pak mezi davem lidí projížděli v otevřených autobusech členové královské rodiny, strhlo se neskutečné, místy až elektrizující šílenství – v dobrém slova smyslu. Nedokážu ten pocit snad ani popsat. Z lidí se vyhrnula taková láska, obdiv a respekt, že se to dalo téměř i fyzicky nahmatat – tak reálně to celé působilo. Byl to pro mě nezapomenutelný zážitek. Thajci se krásně a upřímně smáli, bylo to čisté a opravdu silné... Slzel jsem jak malé dítě.

Celé oslavy probíhaly v ulicích, kde byly statisíce lidí. Nikdy jsem takové davu na vlastní oči neviděl. Neprobíhaly oslavy, jak je známe my – žádné mejdany, kalby, alkohol, ohňostroje, nic takového. „Jen“ stovky pouličních stánků s jídlem, na každém rohu nějaká místní hudba, převážně děti a ženy byly krásně ustrojené a načínčané v místních krojích, šatech v červené a zlaté barvě, všude se proplétali tancující draci, které mladí

lidé přestrojení do dračích masek sunuli na dřevěných tyčích nad hlavami přihlížejících ve vlnivých pohybech vpřed.

Thajci jsou obecně rodinné typy, tráví spolu hodně času, chodí na společné obědy i večere, pomáhají si, podporují se, a jak mi sami říkají, nemyslí na zítřek a žijí dnes. Tohle je hodně pěkná vlastnost, není to totiž jen otrěpaná fráze; oni to tak zkrátka mají, jsou tak uvnitř nastavení. Například všechny thajské masérky, které tady v Česku máme: z 99 procent to jsou holky, které odjely ze země jen proto, aby vydělaly peníze pro rodinu.

KO SAMET, ležící na východním pobřeží Thajska, byl naší premiérou, bohužel ne povedenou. Z Bangkoku jsme si vzali auto, zaplatili asi 1700 korun za pětihodinovou cestu k pevninskému pobřeží, odkud nás měla loď za 20 minut převézt na ostrov. Věděl jsem, že Ko Samet je oázou víkendových tripů pro lidi z Bangkoku a je hojně vyhledáván čínskými turisty. Lákat je měl především svými krásnými plážemi. My jsme směřovali na ostrov Ko Čang, takže jsme to měli po cestě, a tak jsme si řekli, že to tam na dva nebo tři dny okoukneme a uvidíme, co tam natočíme. Když jsem doplul do maličkého přístaviště na Ko

Sametu, respektive zátoky pro nalodění a vylodění turistů, všude to bylo převržené Číňany. Ale to se dalo čekat, všude o tom psali. Co jsem však netušil, bylo, že když jsme na korbě místního taxi pick-upu vyjeli po jediné pobřežní cestě, potkáme za 20 minut jízdy asi šest miniplážíček, na kterých to bylo zaskládáno lidmi jako na ledovci tučňáky, a že snad každý metr po pravici naší cesty bude skládka bordelu, odpadků, plastů atd. Začal jsem být zhnusený, zbytek týmu si všiml rozpadlých bungalovů v džungli, celkové neupravenosti ostrůvku, popadaných palm, které tam tlejí už roky, zrezivělých odstavených aut a podobně. Na jedné straně pět metrů od auta máte moře a na druhé straně kopírujete zabordelený příkop a vše výše uvedené. Nejsem z cukru, ani nějaký namyšlený arogantní blboun, mám rád divočinu, ale tohle byl neskutečný bordel nebo spíš ostrovní skládka.

Pak jsem dojel k „hotelu“, který jsem si zabukoval přes jednu největší celosvětovou společnost poskytující ubytování. Dopředu jsem zaplatil za něco, co mělo od dané agentury vynikající hodnocení, vysoký počet hvězdiček a fotky vypadaly docela v pohodě. Jelikož bylo období čínského Nového roku, bylo všude dost obsazeno, tak toho moc na výběr nezbývalo. Ale i tak – pokoj za 3000 korun je na Thajsko docela slušný průměr, takže jsem sotva rozdýchal to, co nás čekalo po příjezdu. Doslova jsem nakráčel někam do džungle, kde se tyčila polorozpadlá barabizna, jejíž část „penzionku“ sotva ještě stála, neboť ta protilehlá už byla polozdemolovaná dělníky, kteří ji tam sbíječkami rychtovali. No a v ní byly naše rezervované pokoje. Přivítala nás dvoucentimetrová vrstva vody na podlaze, extrémní zápach, zelenočerná plíseň na zdech, zasviněné umyvadlo, toaleta atd. A dost! Víc už psát nebudu. To se prostě někdy stane, fotky a popis nemusí vždy odpovídat realitě. Okamžitě odjíždíme na pevninu a chceme na to zapomenout. Tohle se nám nepovedlo...

Je pozdní odpoledne a my, unavení a zklamaní, připlouváme z Ko Sametu zpět na pevninské pobřeží, kde už na nás čekají místní taxíky. Po půlhodinovém vyjednávání zjišťujeme, že za dvouhodinovou cestu autem k místu nalodění na ostrov Ko Čang po nás chtějí asi 3000 korun. To se nám zdá mega předražené, a tak zkoušíme oslovovat auta či taxi, která na místo přijíždějí z města, vyloží

lidi a zase se vrací. Nikdo s námi ale po pár větách nechce mluvit. Respektive místní borci, kteří se tam pohybují, hned na dané taxikáře zahučí a ti poslušně hupnou do auta a odjedou. Jen nám jasné, že to mají obsáncované místní bossové a my máme smůlu. Takže klid, sednout a zamyslet se co dál. Mezitím se našemu kameramanovi Jurkovi podaří dohodnout slušně vypadajícího Thajce v krásném novém SUV – za cestu chce 1200 korun. To by už odpovídalo, ale než si sbalíme kufry, stojí u něj asi pět místních taxikářů a hučí do něj. Když k němu dojdeme, najednou neumí ani slovo anglicky (předtím tímto jazykem plynule komunikoval), dělá blběho a říká, že nám vůbec nerozumí a že není taxi. Ach jo! Bereme kufry a mažeme na hlavní silnici s tím, že zkrátka budeme stopovat. Už se stmívá, moc možností nám stejně nezbyvá. A nemáme ani dobrý vnitřní pocit, že tady chceme někde nocovat. Asi po kilometru je u silnice kavárna, jdu si do ní koupit káfičko, zbytek týmu čeká poblíž. Když přecházím silnici, vidím to černé SUV, jak pomalu míří ke kavárně. Vejdou dovnitř, objedná si kávu a vtom vchází ten chlapík. Okamžitě mi v angličtině vše vysvětluje a omlouvá se, že má strach, že na molu to byla místní mafie, která by ho zmlátila a zapálila mu auto, že se to občas stane, když jdou lidi proti nim. Ale že mu je nás líto, a tak nám chce pomoci. Takže se domluvíme, že na nás počká u nedaleké benzinky. Zahučím na zbytek bandy a doběhneme se vši bagáží na roh čerpačky. Týpek dorazí, zacouvá rychle až pod palmy, které skoro porazí, otevře kufr a je očividně vystresovaný a vynervovaný. Stále nás prosí, ať rychle nasedneme. Bože, to je stres, to nechcíš! Než jsme vyjeli z města, neustále se díval do zrcátka. Fakt měl nahnáno...

Tak co vy na to? Sice žádná velká horor story, ale když se to za ten den sečetlo, už nám to docela slušně naložilo. Nepamatuji se, že bych za těch 16 let v Thajsku něco podobného zažil, takže to házím do koše a mačkám tlačítko „vymazat“. Jsem v pohodě, Thajsko stále miluji.

KO ČANG – dostali jsme ze štábu úkol dotočit doprovodné materiály. Měli jsme natočit i slony a já věděl, že na tomto ostrově je sloní nemocnice, což mi vyhovovalo víc než je točit někde přivázané řetězem u stromu, kde se fotí s turisty. Ostrov byl tak krásně zvláštní, měl osobitou auru a vlastně ani teď moc nevím, jak ho popsat. Ko Čang je pěkně zelený, ale docela i roztahaný a prázdný, respektive ne tak zalidněný a zastavěný, jak to znám z jiných thajských ostrovů. Je zde několik krásných velkých pláží s nádherným pískem a skvělým mořem. A západy slunce tam byly boží, to ano. Ale na můj vkus to mělo až moc poklidnou atmosféru. Turisté tam byli z 80 procent ve věku 60 let a výš, zbytek rodiny s dětmi. Což ale k poklidné atmosféře ostrova naprosto sedí. Za mě je to místo vyložené na relax. Okolo se dá něco chvíli dělat, ale spíš jsem tam viděl lidi odpovídat v hotelových rezortech u bazénů nebo u moře, večer si dát skvělé jídlo v několika restauracích, kde i ceny byly docela vyšroubované, a pak jít spát. Ale tím na to nechci házet žádný negativní filtr. Asi je to víc pro lidi, kteří si chtějí jen odpočinout, ležet a nic neřešit, nechtějí se nikam moc přesouvat, nepotřebují žádný noční život a prostě jsou jen „teď a tady“.

My jsme zde byli týden a docela si to užili. Poprvé jsem jel na slonovi, byla to přes 30 let stará samice, která vážila skoro dvě tuny a denně snědla 300 kilo potravy. Když jsem na ni nasedl, bylo to přímo na její holý krk. Byl to zvláštní pocit – to spojení; měl jsem k ní opravdový respekt. Upřímně musím při-

znat, že na zvířátka moc nejsem. Jako dítěti mi to v cirkusech hodně smrdělo a bylo mi z toho nepříjemně. Ale když jsem strávil tři dny ve sloní nemocnici a s jejím ředitelem jsme si padli do oka, pochopil jsem, jak to tady se zvířaty mají, a pokřál jsem. Nejsou tu žádné ploty, sloni se volně pohybují, a přesto se jim vždy vrátí. Dostanou se k nim na převýchovu z celého Thajska, když jsou třeba pracovní vyčerpaní nebo týraní. A sloní nemocnice je to právě proto, že se zde znovu učí najít lásku a důvěru v člověka prostřednictvím laskavosti a lásky ošetřovatelů a postupného sblížení i s cizími lidmi – návštěvníky, kteří jim předávají potřebný smích, energii a něžné dotyky, takže se slon postupně naučí lidem důvěřovat.

Na severní části ostrova jsem z mangrovových porostů vyplul s místními rybáři na volné moře lovit ryby, kraby, krevety a další dobrotky. Mělo to neskutečnou atmosféru. Bylo to přesně jako po nedělním obědě, kdy jsem si jako malej kluk lehl k televizi a díval se na přírodopisný dokument. Ta atmosféra, kouzlo krajiny a spojení lidského příběhu, kdy místní komunita loví po dlouhé generace stejným způsobem, aby uživila svoje rodiny – nepopsatelné. A já to s nimi mohl prožít a nebylo to nijak hrané, vyumělkované nebo vyložené za honorář. Dva dny jsme tam jezdili, aby nás poznali a nacítili; a až když jsme s nimi rezonovali, vzali nás prostě další den s sebou. To byl zážitek!

Letos jsem na všech zmíněných ostrovech viděl nejvíc Čechů, co jsem kdy v Thajsku zažil. Bohužel musím říct, že se někdy stane, že jsou Češi v Thajsku nespokojení; většina českých turistů však Thajsko miluje. A pokud si nejste jistí, jak to máte právě vy, mám pro vás jedno osobní doporučení: stačí mít správné nastavení mysli, než tam pojedete. A co to znamená? Nic neočekávám, nic nehodnotím a neporovnávám, nestěžuji si a nenadávám, respektuji a uznávám, jen pozoruji a sdílím, usmívám se a děkuji za to, že mám možnost vnímat a prožít jinou kulturu na druhé straně světa. I když je to v mnoha případech tak jiné a někdy bych se chytil za hlavu i já, usměju se a nechám danou situaci vejít a odejít s tím, že tak to tady prostě chodí. Do svého života si díky tomu odnáším jen ta kouzla, která Východ nabízí.

Thajsko bylo opět nádherné, byly to dva měsíce prožitků, na které nikdy v životě nezapomenu. Pojdme si dát společně boží thajský pálivý salát, který je legendou snad v celém Thajsku. ■

